

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Коломийський навчально-науковий інститут
Кафедра педагогіки і психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ ____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОПСИХОЛОГІЯ

Спеціальність : 013 Початкова освіта

Коломия – 2017 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Етнопсихологія»

для студентів за спеціальністю 013 Початкова освіта

2017 р. – 12 с.

Розробник: кандидат психологічних наук, доцент Микитюк Г.Ю.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол від _____

Завідувач кафедри педагогіки і психології

_____ (Поясик О.І.)

Схвалено методичною комісією інституту.

Протокол від _____

Голова _____ (Лаппо В.В.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна	заочна
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 0101 Педагогічна освіта	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 6.013 Початкова освіта	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4	4
Загальна кількість годин – 45		Семестр	
		8	8
Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 10 самостійної роботи студента – 44	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	10	4
		Практичні	
		6	4
		Самостійна робота	
		29	37
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для заочної форми навчання – 25 % : 75 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: необхідність розвитку етнопсихологічної науки для потреб практичної психології, зокрема для психологічного консультування інтернаціональних подружніх пар, для відродження національних традицій у вихованні.

Завдання навчальної дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- періоди становлення етнічної психології;
- психологічну суть основних понять етнопсихології;
- психологічну характеристику етносу;
- поняття про національну ідентифікацію, психічний склад етносу;

вміти:

- виділяти основні ознаки нації;
- пояснити «національну ідею»;
- визначити основні структурні компоненти національного характеру, національну свідомість етносу, «ментальність»;
- діагностувати проблему стереотипізації, що стосується етнічної психології за допомогою «етнопсихологічного опитувальника» (Н.Крюкова).

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль I. Етнопсихологія як наука. Предмет і методи етнопсихології

Тема 1. Становлення та міждисциплінарні зв'язки етнопсихології.

Актуальність розвитку етнопсихології. Предмет етнопсихології. Галузі етнопсихологічних знань. Зв'язок етнопсихології з іншими науками. Зародження етнопсихології в надрах історії та філософії. Народження психології народів у Німеччині. Психологічний напрямок в американській етнології. Сучасне відродження етнопсихології в Україні. Основні підходи та напрямки до вивчення національних особливостей. Метод спостереження в Міжкультурних дослідженнях. Метод опитування в етнопсихології. Тестування в міжкультурних дослідженнях. Специфіка експериментальних етнопсихологічних досліджень.

Тема 2. Проблема етносу та нації в етнопсихології.

Психологічна характеристика етносу. Умови походження та модифікації етносу. Динаміка чисельності найбільш численних етнічних спільнот України. Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні та культурологічні ознаки нації. Сучасні процеси національного та державного будівництва.

Модуль II. Основні категорії та поняття етнічної психології.

Тема 3. Етнічна ідентичність. Етнічна свідомість та самосвідомість.

Поняття етнічної та національної свідомості. Рівні її функціонування.

Структура етнічної свідомості. Типологія етнічної свідомості. Функції етнічної свідомості. Основні характеристики етнічної свідомості. Мова і національна свідомість особистості.

Поняття етнічної самосвідомості. Співвідношення понять етнічних свідомості, самосвідомості та ідентичності. Структура етнічної самосвідомості.

Етнічна ідентичність як структурний компонент самосвідомості.

Структура етнічної ідентичності. Форми етнічної ідентичності. Етапи становлення етнічної ідентичності. Вплив соціальних факторів на формування етнічної ідентичності. Параметри етнічної ідентичності. Типологія етнічної ідентичності. Проблема підтримання етнічної ідентичності.

Тема 4. Етнопсихологічні аспекти особистості.

Базова та модальна особистість. Маргінальна особистість. Універсальні та специфічні риси особистості. Соціалізація, інкультурація та етнізація особистості.

Тема 5 Національний характер та ментальність.

Механізм та функції етнічної стереотипізації. Етнічний стереотип як атрибутивне явище. Співвідношення понять “етнічний стереотип”, “упередження” та “забобони”. Властивості етнічних стереотипів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				Кількість годин			
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 1. Етнопсихологія як наука. Предмет і методи етнопсихології.	7	2	-	5	23	2	2	19
Тема 2. Проблема етносу і нації в етнопсихології	10	2	2	6				
Тема 3. Етнічна ідентичність. Етнічна свідомість і самосвідомість	9	2	2	5	22	2	2	18
Тема 4. Етнопсихологічні аспекти особистості.	8	2	-	6				
Тема 5. Національний характер та ментальність.	11	2	2	7				
Усього	45	10	6	29	45	4	4	37

5. Теми практичних занять для заочної форми

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Роль практичного психолога у розв'язанні проблеми зниження етноцентризму та стереотипізації оцінок	2
2	Взаємодія з іншими народами та формування українського національного характеру	2
	Усього годин	4

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНО-СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Роль практичного психолога у розв'язанні проблеми зниження етноцентризму та стереотипізації оцінок

Тема 2. Проблема етносу та нації в етнопсихології.

1. Поняття етносу, етнічної спільності, етнічної групи, нації.
2. Основні ознаки етносу і нації.
3. Основні форми етносу згідно з пасіонарною теорією Л.Гумільова.
4. Поняття національних меншин. Основні характеристики.
5. Етногенез – еволюція етнічних груп.

Література: [2, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 14].

Тема 3. Етнічна ідентифікація. Етнічна свідомість та самосвідомість. Семінарське заняття.

1. Співвідношення понять етнічна свідомість, самосвідомості та ідентичності.
2. Структура етнічної самосвідомості.
3. Мова і національна свідомість особистості.
4. Структура етнічної ідентичності.
5. Форми етнічної ідентичності.

Література: [6, 8, 9, 11, 19].

6. Самостійна робота для заочної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зв'язок етнопсихології з іншими науками <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Усна відповідь	3
2	Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Підготовка рефератів	4
3	Умови походження та модифікації етносу <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Усне обговорення	3
4	Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні культурологічні ознаки нації <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Усне обговорення	3
5	Поняття про національну ідентифікацію. Сучасні процеси національного та державного будівництва <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Письмове оформлення	3
6	К.Юнг про архетипи колективного підсвідомого як основи психічного складу етносу <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Усне обговорення	3
7	Ментальність як інтегральна етнопсихологічна ознака нації <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Усне обговорення	3
8	Мова та національна свідомість етносу <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Усне обговорення	3
9	Види етнічних конфліктів і стадії їх розвитку <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Усне обговорення	4
10	Вплив історичного чинника на формування українського етносу <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Підготовка рефератів	4
11	Вплив геополітичного чинника на український національний характер <i>Форма і зміст самостійної роботи:</i> Підготовка рефератів	4
	Разом	37

Самостійна робота для студентів денної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зв'язок етнопсихології з іншими науками Форма і зміст самостійної роботи: Усна відповідь	2
2	Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології Форма і зміст самостійної роботи: Підготовка рефератів	2
3	Умови походження та модифікації етносу Форма і зміст самостійної роботи: Усне обговорення	3
4	Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні культурологічні ознаки нації Форма і зміст самостійної роботи: Усне обговорення	2
5	Поняття про національну ідентифікацію. Сучасні процеси національного та державного будівництва Форма і зміст самостійної роботи: Письмове оформлення	3
6	К.Юнг про архетипи колективного підсвідомого як основи психічного складу етносу Форма і зміст самостійної роботи: Усне обговорення	2
7	Ментальність як інтегральна етнопсихологічна ознака нації Форма і зміст самостійної роботи: Усне обговорення	3
8	Мова та національна свідомість етносу Форма і зміст самостійної роботи: Усне обговорення	2
9	Види етнічних конфліктів і стадії їх розвитку Форма і зміст самостійної роботи: Усне обговорення	4
10	Вплив історичного чинника на формування українського етносу Форма і зміст самостійної роботи: Підготовка рефератів	2
11	Вплив геополітичного чинника на український національний характер Форма і зміст самостійної роботи: Підготовка рефератів	4
	Разом	29

7. Індивідуальні завдання

1. Розробка тестів до конкретних тем з методики викладання психології.
2. Робота з науково-психологічною літературою.

8. Методи навчання

- лекції;
- робота з довідковою та науковою літературою, психологічною періодикою;
- моделювання і розв'язання психологічних завдань, проблемних ситуацій.

9. Методи контролю

1. Оцінювання підготовки до практичних занять.
2. Оцінювання результатів самостійної роботи.
3. Оцінювання виконання індивідуальних завдань.
4. Залік.

Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Етнопсихологія як галузь психологічної науки.
2. Зв'язок етнопсихології з іншими науками.
3. Предмет і об'єкт дослідження етнопсихології.
4. Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології.
5. Стародавній світ і дослідження відмінностей між народами.
6. Європейські вчені про психологію народів (середина XVIII – перша половина XIX ст.).
7. Друга половина XIX ст. – становлення етнічної психології.
8. Етнопсихологічні дослідження в Росії та Україні.
9. Етнічна психологія 20-30-х років XX ст. у Росії та її дискредитація.
10. Психологічна сутність основних понять етнопсихології.
11. Основні напрями розвитку сучасної етнопсихологічної науки.
12. Відродження вітчизняної етнопсихології.
13. Психологічна характеристика етносу.
14. Умови походження та модифікації етносу.
15. Поняття маргінальності.

16. Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні та культурологічні ознаки нації.
17. Поняття про національну ідентифікацію.
18. Сучасні професії національного та державного будівництва.
19. Структурні компоненти психічного етносу.
20. К.Юнг про архетипи колективного підсвідомого як основи психічного складу етносу.
21. Ментальність та її компоненти.
22. Поняття про національну ідею та шляхи її реалізації.
23. Основні структурні компоненти національного характеру.
24. Діалектика національного та загальнолюдського в національному характері. Фактори розвитку національного характеру.
25. Визначення національної свідомості, її головні ознаки.
26. Мова та національна свідомість етносу.
27. Етнічна самосвідомість.
28. Проблема етнічної установки в етнопсихології.
29. Основні соціальні функції стереотипів.
30. Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки: соціалізація, наслідування, ідентифікація.
31. Поняття про автостереотипи та гетеростереотипи.
32. Етноцентризм: його ознаки та умови виникнення.
33. Етноцентризм і націоналізм. Роль масової інформації у формування етностереотипів.
34. Роль практичного психолога у розв'язанні проблеми зниження етностереотипу та стереотипізації оцінок.
35. Види етнічних конфліктів і стадії їх розвитку.
36. Стратегії поведінки в етнічному конфлікті та шляхи його подолання.
37. Загальний підхід до вивчення особливостей українського етносу.
38. Екологічний чинник.
39. Взаємодія з іншими народами та формування українського національного характеру.
40. Вплив геополітичного чинника на український національний характер.
41. Вплив історичного чинника на формування української самосвідомості.
42. Вплив релігії на формування української самосвідомості.
43. Сім'я і формування українського національного характеру.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Сам. робота	Залік	Сума
T1-2	T3	T4	T5	Сума	25	50	100
10	5	5	5	25			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Психологія в таблицях.
2. Конспекти лекцій, планів практичних занять.

12. Рекомендована література

Базова

1. Павленко В. М., Таглін С. О. Етнопсихологія. — К., 1999.
2. Чепан М.-Л. А. Етнопсихологічний вимір цивілізаційного поступу: монографія. — К., 2008.
3. Стефаненко Т. Г. Этнопсихология: Учебник для вузов / Предисловие В. А. Садовничий. — М., 2004.
4. Психология и культура. / Под редакцией Д. Мацумото. — Х., 2003.
5. Павленко В. Н., Таглин С. А. Введение в этническую психологию. — Х., 1992.

Допоміжна

1. Шульга Н. А. Этническая самоидентификация личности. — К., 1996.
2. Этническая психология и общество. — М., 1997.

13. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
2. Етнопсихологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://myrefs.org.ua/index.php?view=article&id=84>.
3. Етнопсихологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dls.ksu.kherson.ua/DLS/Library/LibdocView.aspx?id=7115bfad-691e-425d-8bc5-1e933c3b57b7>.